

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ В АКАДЕМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

***Всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю
06 червня 2026 року***

ОДЕСА

DOI: <https://doi.org/10.24195/CriticalThinking2026>

УДК: 378:159.955

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Музиченко Ганна В'ячеславівна - доктор політичних наук, професор, проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Койчева Тетяна Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, в.о. першого проректора з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Папач Ольга Іванівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри математики і методики її викладання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Дерік Ілона Морисівна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Листопад Олексій Анатолійович - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №15 від 25 червня 2026 року.)*

Рецензенти:

Княжева Ірина Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

економічні проблеми сучасного періоду України: зб. наук. пр. 2024. Вип. 2(166). С. 3-13.

3. Системна модернізація державного управління в Україні: гуманістичний контекст : колект. монографія / [Г. А. Дмитренко та ін. ; за заг. ред. Г. А. Дмитренка]; ПрАТ ВНЗ "Міжрегіон. акад. упр. персоналом". - Київ : ДКС-Центр, 2020. - 511 с.

4. Титаренко Л.М, Яценко В.А. Публічне управління України в умовах викликів війни: компонента соціетальних цінностей. Теоретичні та прикладні питання державотворення : електрон. наук. фах. вид. ГО Асоц. дослідн. держ.упр., ГО Одес. ін-т соц. технол. Одеса, 2024. Вип. 31. С. 160-170. <http://taais.oridu.odessa.ua/issue/view/18117>

5. Ситник Г.П. Воєнно-політичні конфлікти та міжнародна безпека: курс лекцій / Г.П.Ситник. К: ТОВ "САК Лтд.", 2023. - 92 с. URL: <https://ipacs.knu.ua/pages/dop/336/files/f1eb24e2-deff-4a31-ad06-9848419f8d2c.pdf>

6. Халперн Д. Психологія критичного мислення. Дайана Халперн. СПб: 2000р. -512с.

ТУШЕВА Вікторія Володимирівна

АКСІОЛОГІЧНИЙ ВИМІР ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПОШУКУ У КОНТЕКСТІ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Розвиток науки початку ХХІ століття виявляє, разом з епістемологічними, проблеми ціннісного характеру. Динамізм епохи, перехід від єдиної ідеології до плюралізму, до ціннісного осмислення соціокультурної реальності знаменує настання нового часу, в якому особистісно-ціннісне начало виходить на авансцену історії.

Самі модули розуміння місії наукового пізнання кардинально міняються в постнауці ХХІ ст., ростуть глобальна залежність і відповідальність сучасного гуманітарного дослідження у виборі цінностей. Вивчення дослідницької діяльності як феномену людської культури, виводить нас на проблематику вищих гуманістичних цінностей. Сучасна наука все більшою мірою потребує аналізу не тільки своїх світоглядних засад, а й гуманістичної спрямованості. Слід мати на увазі не тільки соціальні й культурно-світоглядні функції дослідницької діяльності, але і співвіднесеність наукового пізнання безпосередньо до людини, як до суб'єкта і об'єкта дослідницького пошуку. А це з неминучістю спричинюється до розгляду ціннісних аспектів наукового пізнання з позиції його людського вимірювання, принципів, що виступають в якості його своєрідних регулятивів. На сучасному етапі розвитку гуманітарного дослідження процес індукції нових концептуальних ідей все більше підпорядкований гуманістичним, особистісно орієнтованим ідеалам і цінностям, що стимулює нове мислення в

дослідницькому пошуку, коли людські цінності стають вищими за суто дослідницькі.

У напрямку означеної проблематики ми звертаємося до вивчення категорії «цінності», що свідчить про наявність різних підходів у розкритті її сутності. На сьогоднішній день відбувається істотне розширення й поглиблення аксіологічної проблематики. Так, категорія цінності визначається у філософському розрізі, як деякий особистісний сенс, категорія значущості, внутрішньо емоційно освоєний суб'єктом орієнтир його діяльності, його власна духовна інтенція; соціологічному розрізі – як «загальнозначущий вид міжсуб'єктних відносин»; психолого-педагогічному – як характеристика «людяності» (А. Маслоу), усвідомлення сенсу життя (І.Д. Бех), ідеальні уявлення, смисли моральних понять та ін.

Для нас є важливим такі конотації категорії «цінності» як значущість, ідеал, власна духовна інтенція. Розуміння категорії «цінності» дає уявлення про ціннісне відношення, яке реалізується у науковому пізнанні та освітньому процесі і стає для людини орієнтацією в практичному і духовному перетворенні. Пізнаючи і переживаючи цінності, особистість пізнає себе і цим самопізнанням, самовизначає і змінює себе. Ця теза для обраного дослідження набуває методологічного значення і вказує на цінність самого пізнавального процесу у мистецькій освіті.

На думку В.В. Тушевої [3], у мистецькій освіті пізнавальні цінності виступають як спосіб бачення науково-педагогічних проблем, зумовленого соціальними чинниками, перш за все, професійними і соціокультурними, а не тільки психологічними особливостями сприйняття і мислення музиканта-дослідника. У цьому сенсі дослідницький пошук наповнюється культурними, гуманістичними, антропологічними і духовними смислами, проєкціюється на культурно-мистецьку реальність і фокусується на вивченні мистецьких феноменів. Пізнавальні цінності опосередковано впливають на формування педагогічного і художнього ідеалу, оскільки досягнення мистецької дійсності можливе за умов осмисленого дослідницького творчого пошуку.

Своєрідність дослідницького пошуку у контексті мистецької освіти виявляється у цілеспрямованому аксіологічному пізнанні, тобто ціннісно-смисловому освоєнні і відтворенні людського буття. Простежується нерозривний зв'язок аксіологічного пізнання зі світоглядними, смисложиттєвими компонентами мистецької діяльності. Категорії «сенс» і «цінності» стають ключовими для розуміння специфіки аксіологічного пізнання. Звідси витікає, що об'єкт аксіологічного знання утворює простір людських значень, цінностей, сенсів, що виникають при досягненні культури і мистецтва. Отже, оцінювання та пояснення явищ і процесів, які виходять з індивідуального бачення і дії суб'єкта, – це один з важливих методологічних принципів аксіологічного пізнання.

З точки зору аксіологічного пізнання будь-який його результат – це не просто знання, а знання певним чином сфокусоване на значущому, знання акцентоване, що містить в собі і оцінку пізнаного предмета. Без такої двоєдності – гносеологічного і аксіологічного (знання про предмет і його оцінки) – пізнавальне освоєння дійсності буде неповним, частковим, неконцептуальним. Отже, пануюча в мисленні дослідника система цінностей має регулятивний характер, вона ж обумовлює і вибір методів пізнання, своєрідність способів утворення понять і норм мислення, якими керується педагог-музикант у дослідницькому пошуку.

Для аксіологічного пізнання властива постійна внутрішня динаміка, поліпарадигмальність, взаємодоповнюваність і взаємопроникнення методологічних підходів, співіснування різних парадигм. Відмова від монізму, плюралістичне бачення культури, освіти приводить сучасного дослідника до необхідності створення уявлень про різновекторність і аксіологічну різноманітність художньої картини світу. Інституціоналізація аксіології і генезис аксіологічного підходу в соціально-гуманітарному знанні дозволяють припустити, що парадигми інтеграції в сучасній науці ґрунтуються не на спільності методологічних підходів, а на єдності цінностей. Такими цінностями можуть стати загальнолюдські та духовні цінності.

У цьому контексті мистецькі і духовні цінності, з одного боку, виявляють методологічне значення в освітньому процесі, з іншого, - вони спрямовують дослідницькі стратегії. Мистецькі цінності, мають особливу якість – «інтегрований аксіологізм». Носієм мистецької цінності стає витвір мистецтва, тобто якийсь фрагмент життєвої реальності, перетворений у художню реальність. Це перетворення життєвої реальності в реальність вигадану зумовлює своєрідність мистецької цінності як цінності самого перетворення, тобто цілісного естетичного, анестетичного, осмисленого перетворення буття. Саме ставлення до художнього твору складається з діалогічного взаємозв'язку двох орієнтацій – на осмислення життєвого змісту твору у всій повноті його моральної, екзистенційної, естетичної проблематики, і на оцінку естетичних якостей його форм [2].

Отже, цінності, як «духовне ядро світоглядів і культури» (І.А. Зязюн), виступають тією основою, яка дозволяє вибудовувати дослідницький пошук на гуманістичному, духовному і естетичному фундаменті. Сформовані ціннісні орієнтації педагога-музиканта забезпечать концептуальну спрямованість дослідницького пошуку на затвердження загальнолюдських, духовних цінностей, як єдності моральних і естетичних ідеалів, у взаємозв'язку з педагогічними; визначення не тільки засобів досягнення моральних цілей у мистецькому процесі, а й самих цілей, моральних понять, принципів, способів впливу на особистість того, хто навчається, ґрунтуючись на моральних нормах.

Цінність, будучи полюсом ціннісного відношення, виступає у функції загального методологічного орієнтиру для осмислення суті і змісту

аксіологічного простору. Цінність, «вплетена в тканину» соціокультурної, мистецької і педагогічної дійсності, створює навколо неї певний культурний контекст. Стає перспективним вибудовування та осмислення суті і змісту аксіологічного простору, який необхідно розглядати в методологічному ракурсі – крізь призму моралі і духовності як форми суспільної свідомості (гносеологічний підхід), як особливого способу духовно-практичного осягнення світу (етичний і естетичний підхід), як регулятора поведінки (соціальний підхід).

У цьому аспекті важливого значення набуває навчальний курс «Педагогічна аксіологія», знання якої дають розуміння значущості аксіологічного мислення, аксіологічних принципів, аксіологічного підходу у дослідженні соціокультурних мистецьких феноменів. Осмислення ціннісних передумов пізнання підводить до необхідності формування нового погляду на ціннісне ставлення педагога-музиканта до мистецької дійсності як інтегративний феномен світопізнання і світоосмислення.

Висновки. Таким чином, пізнавальні цінності опосередковано впливають на формування педагогічного і художнього ідеалу, виявляються як пошук особистісних когнітивних смислів і значень на рівні мистецької теорії і практики. Таке розуміння категорії «цінності» дозволить визначити траєкторію розвитку аксіологічного мистецько-освітнього простору, розробити стратегію підготовки майбутніх педагогів-музикантів, здатних до роботи в режимі ціннісного, наукового і методологічного діалогу.

Список використаних джерел:

1. Андрущенко В.П. Інтеграція цінностей: педагогічний досвід Європи. Стаття перша. Велика Хартія Університетів. Вища освіта України. 2013. №1. С.5-11.
2. Tusheva V. V. Formation of the research culture of the future music teacher: monograph. Beau Bassin, Deutschland / Germany: LAP LAMBERT Academic Publishing, 2023. 321 p.

ТЬОР Лариса Вікторівна

ІНТЕГРОВАННИЙ ПОТЕНЦІАЛ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ, ПРАКТИК УСВІДОМЛЕНOSTІ ТА АРТ- ТЕРАПІЇ У ФОРМУВАННІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ОСОБИСТОСТІ.

У сучасному світі хронічний стрес, інформаційне перевантаження та психологічна нестабільність вимагають інтеграції когнітивних і психоемоційних практик для підтримки ментального здоров'я. Критичне мислення, майндфулнес і арт-терапія формують комплексний підхід, який сприяє розвитку усвідомленості, емоційної регуляції та здатності до адаптивного прийняття рішень.

learning situations as a didactic tool for developing critical thinking of future teachers in leadership pedagogy classes	орієнтовані навчальні ситуації як дидактичний засіб розвитку критичного мислення майбутніх педагогів на заняттях із педвгогіки лідерства	
Liubov Tytarenko Critical thinking and adaptation of government officials under martial law	Титаренко Любов Критичне мислення та адаптація представників органів влади в умовах воєнного стану	363
Viktoriia Tusheva The sociological dimension of research in the context of art education	Тушева Вікторія Аксіологічний вимір дослідницького пошуку у контексті мистецької освіти	366
Larysa Tor The integrated potential of critical thinking, mindfulness practices, and art therapy in shaping psychological resilience.	Тьор Лариса Інтегрований потенціал критичного мислення, практик усвідомленості та арт-терапії у формуванні психологічної стійкості особистості.	369
Tetiana Tiulpa Creative development of children with disabilities as a mechanism of socialization	Тюльна Тетяна Творчий розвиток дітей з обмеженими можливостями здоров'я як механізм соціалізації	372
Inna Fedorova Creativity as a resource for innovative personal development: theory, practice, educational context	Федорова Інна Креативність як ресурс інноваційного розвитку особистості: теорія, практика, освітній контекст	376
Tetyana Furduj Game-based learning methods as a type of interactive technology	Фурдуй Тетяна Ігрові методи навчання як один із видів інтерактивних технологій	379
Liliia Khorishko Peculiarities of the formation of critical thinking among higher education students majoring in political science	Хорішко Лілія Особливості формування критичного мислення здобувачів вищої освіти зі спеціальності с2 політологія	382
Oksana Tsalapova Development of divergent thinking of future primary school teachers in the process of teaching the art educational field	Цалапова Оксана Розвиток дивергентного мислення майбутніх учителів початкових класів у процесі	384